

Slovenskí výrobcovia noží

Od čias, keď pračlovek vyrobil svoj prvý nôž z pazúrika, podnes sa tento nástroj prakticky nezmenil. Jeho účel je rovnaký ako pred tisícročiami. Je to nástroj na rezanie, sekanie, vŕtanie a je to samozrejme aj zbraň.

Nôž je pravdepodobne najbežnejší nástroj na svete. Každý človek ho berie denne do rúk, bez neho by sme sa totiž ani nenajedli. Poznáme tisíce, možno milióny tvarov nožov, vyrábaných na najrozmanitejšie účely, od najjednoduchších príborových nožov až po špeciálne nože na obrábanie kovov či chirurgické nástroje.

Napriek tomu, že sa používajú stále dokonalejšie materiály, moderná technológia vracia vlastne nôž do praveku, pretože sa v poslednom čase pri jeho výrobe

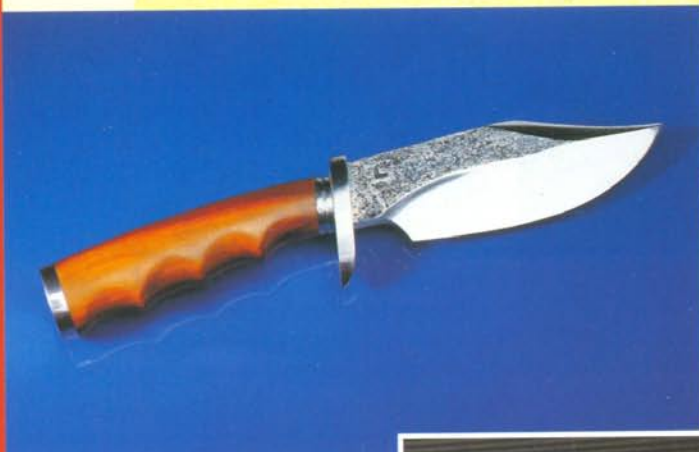
MAJSTER LASKY, VLASTNÝM MENOM LADISLAV ŠANTA.

Najprv sa trápil sám v rodnom dome v Tomášove, kde sa doslova na kolene a bez akéhokoľvek technického vybavenia zrodili prvé nože, ba aj kord. Neskôr sa spojil s kováčskym majstrom Mariom Geclerom z Perneku, ktorý mal svoju dielňu. Túto si spoločne zariadili, a spolu tu robili kordy a nože. Po presťahovaní sa do Banskej Bystrice v roku 1995 si prenajal priestory v blízkej obci Badín, kde si zriadil vlastnú kováčňu a brusiareň a začal úplne samostatne s výrobou nožov na „plný úväzok“ - ako asi jediný nožiarsky majster na Slovensku.

Ručná výroba nožov v Československu fakticky neexistovala. Zákazník bol zvyknutý ešte na socialistické ceny a veľmi ťažko dokázal pochopiť, že nôž môže stáť

viac ako sto - dvesto korún. Najstý dobrý odbyt na drahšie nože v tejto situácii nebolo ľahké. Avšak čo sa zdalo na Slovensku drahé, bolo v susednom Rakúsku tovarom za veľmi dobrú cenu.

DOLE ORIENTÁLNA DÝKA S DAMAŠKOVOU ČEPELOU, KOVANIE Z MOSADZE, RÚČKA Z DREVA PEROBA.

LOVECKÝ SŤAHOVÁK, ČEPEL Z OCELE AK 5 (17029), KOVANIE NEREZ, RÚČKA Z ORECHA. NA ČEPELI JE ČIASTOČNE PONECHANÝ POUVRCH PO RUČNOM KUTÍ.

stále viac presadzujú keramické materiály, čo je vo svojej podstate pazúrik. Rovnako tak sa nožiarski majstri stále viac venujú starému materiálu, damaškovej (damascénskej) oceľi. Tento materiál si na svoje najlepšie nože vyrába aj slovenský nožiarsky majster Lasky z Banskej Bystrice.

Tento mladý, 29-ročný majster vlastným menom Ladislav Šanta, sa k výrobe nožov dostal cez klub historického šermu, kde aktívne šerموval. Keďže tento klub mal veľké problémy so zháňaním kvalitných kordov a mečov, začal ich Lasky vyrábať.

HORE VÍŤAZNÝ SŤAHOVÁK V SÚŤAŽI LOVECKÝCH NOŽOV V ANTOLE.

V DAMAŠKOVEJ ČEPELI JE VYTVORENÝ MOTÍV VYCHÁDZAJÚCEHO SLNKA, KTORÝ SA OPAKUJE AJ NA PUZDRE. KOVANIE Z MOSADZE, RÚČKA Z BRAZÍLSKEHO DREVA IPEVERMELHO.

PROFILY

ov - Lasky

Laskyho kvalitné nože si tu našli svojich záujemcov, ktorí vedeli ohodnotiť a aj zaplatiť ich cenu, čo mu trochu uľahčilo ťažké začiatky. Časom sa však aj u nás rozšírili rady záujemcov o kvalitné nože. Dnes dávajú majstrovi objednávky hlavne slovenskí poľovníci, zberatelia, šermiari, ale aj ľudia, ktorí chcú venovať svojmu priateľovi či obchodnému partnerovi pekný a hodnotný dar.

OBOJSTRANNÁ SEKERA PODĽA VIKINSKÉHO VZORU JE VYROBENÁ TECHNOLÓGIU VKUTIA TVRDÉHO JADRA - OCEĽ 19312 - DO MÁKKÉHO OBALU - OCEĽ 11058. OSTRIE TÝM ZÍSKAVA VYSOKÚ TVRDOSŤ PO ZAKALENÍ, PRÍČOM MÁKKÝ OBAL ZABEZPEČUJE PRUŽNOSŤ.

KUKRI S ČEPELOU Z OCEĽE 14260 KALENOU PODĽA STAREJ JAPONSKEJ TECHNOLÓGIE HAMON. KOVANIE MOSADZ, RÚČKA Z DREVA BELENIE.

tvrdí, že najlepším nožiar-ským materiálom je kvalitná uhlíková oceľ, ale aj z kvalitnej nereze, ktorú kupoval v Rakúsku, a to ATS

34, alebo známej 440C. V poslednom roku sa začal stále viac venovať výrobe nožov z damaškovej ocele pre jej krásu, kvalitu a možnosti kreatívneho vytvárania rôznych vzorov. Výroba damaškovej ocele je veľmi náročná na kováčsku skúsenosť majstra a na čas.

Spočiatku majster vyrábala nože z materiálov ako staršie použité pilníky, listové pružiny a podobné suroviny (používa ich aj dnes), lebo

KORD VYROBENÝ NA OBJEDNÁVKU, BEZ PREDLOHY - PODĽA POPISU V HISTORICKEJ KNIHE. ČEPEL Z OCEĽE 14260, OSTATNÉ KOVANIE ZO ŽELEZA. V ČEPELI JE NÁPIS PODĽA HISTORICKEHO POPISU, ZMENENÉ JE LEN MENO MAJITEĽA.

Slovenskí výrobcovia noží

MAJSTER PRI PRÁCI VO VYHNI.

Tento materiál vymysleli starí majstri v Indii v časoch, keď metalurgia ešte nevedela vyrobiť materiál, ktorý by bol dostatočne tvrdý, aby nôž držal ostrie a zároveň pevný, aby sa nezlomil. Tak skuli pláty mäkkej a tvrdej ocele. Túto „sendvičovú“ oceľ potom rozpílii, znova poskladali a prekuli. Tento proces sa opakuje niekoľkokrát, až vzniká materiál podobný lístkovému cestu, kde sa striedajú pevne spojené tenúcké vrstvy (200 - 1500 vrstiev), mäkkej a tvrdej ocele. Výsledný materiál tak získava vlastnosti oboch východných surovín.

Damašek má zároveň zaujímavú štruktúru, ktorú vytvára kovácky majster rôznym prekladaním, navrtávaním, krútením a inými technikami, čo je veľmi náročné a často sa stane, že sa počas tohto procesu v materiáli objaví kaz a celá práca vyjde navivoč. Konečný vzor vznikne leptaním v kyselinách, pretože každá vrstva reaguje ináč, čím vzniká farebný kontrast.

Lasky vytvára v damašku najrozličnejšie vzory. Jedným z najzaujímavejších je nôž s čepeľou,

MAJSTER PRI PRÁCI SO SVOJOU PÁSOVOU BRÚSKOU.

v ktorej je vytvorený obrazec východu slnka. Tento nádherný nôž bol v minulom roku ocenený zlatou medailou v súťaži loveckých noží na výstave v loveckom zámku Antol pri Banskej Štiavnici.

Na kovania používa majster hlavne mosadz a nerez, popri prípade iné materiály, a na ruky rozličné druhy dreva, od domácich - slivka, orech, hruška, až po exotické - cocobolo, železné drevo, eben a podobne, ale nevyhýba sa ani parožu - hlavne na lovecké nože. V súčasnosti sa spolu s majstrom na nožoch so značkou Lasky podieľajú aj Robert Móc, ktorý robí aj rytiny a iné techniky zdobenia, a Štefan „Pišta“ Polák. Táto trojica sa môže pochváliť tým, že zatiaľ dokázala vyhovieť každému zákazníkovi v jeho požiadavkách. Nože od Laskyho vlastní aj niektorí významní predstavitelia slovenského života, ako minister obrany Pavol Kanis či viceprezident policajného zboru Jozef Petráš.

Všetky nože od Laskyho sú ručne kuté, čo im dáva zvýšenú pevnosť zhotútením materiálu. Na to používa

JEDEN Z NAJPOPULÁRNEJŠÍCH MAJSTROVÝCH VÝROBKOV. AKO JE VIDIET NA OBRÁZKU, NÔŽ SLUŽÍ AKO PRÁČKA OPASKU A ZÁROVEŇ SA DÁ POUŽIŤ V PRÍPÁDE NUTNEJ OBRANY. NA POŽIADANIE MÔŽE BYŤ Z UHLÍKOVEJ ALEBO NEREZOVEJ OCELE.

PROFILY

Lasky

VÍTAZNÝ NŮŽ NA SÚŤAŽI BRNO SUPER 2000 V KATEGÓRII LOVECKÝCH NŮŽOV.
ČEPEL Z MOZAIKOVÉHO DAMAŠKU, KOVANIE S HLBOKOU RYTINOU
S KELTSKÝM ZOOMORFNÝM MOTIVOM Z MOSADZE, RÚČKA Z DREVA „ZEBRA“.

LOVECKÝ NŮŽ S DAMAŠKOVOU ČEPELOU S PLASTIKOU HÚSENICE NA CHRBTĚ ČEPELE.
BOHATO RYTÉ KOVANIE JE Z MOSADZE, RÚČKA Z PLATANU.

Vysoká kvalita a krása
ručne vyrobených nožov
so značkou „Lasky“
bola ocenená
na viacerých
výstavách:

- Víťaz súťaže Ostří roku
1998 na výstave Nôž,
Knife, Messer '98 v Prahe

- 3. miesto v súťaži Brusič roka 1998

- Nôž roka 1998 v kategórii loveckých nožov na
výstave v Příbrami

- Víťaz súťaže Ostří roku 1999 na výstave Nôž,
Knife, Messer '99 v Prahe

- Nôž roka 1999 na výstave loveckých nožov v
Antole

- Víťaz súťaže Brno super 2000 v kategórii lovec-
ký nôž

L
A
S
K
Y
majster vyhňu na uhlie, 150 kg nákovu a ostatné
kováčske nástroje. Druhú časť dielne tvorí brusiareň,
kde sa nožom dáva tvar - až po konečnú úpravu a kom-
pletáž s finalizáciou. Dielňa je zariadená veľmi
jednoducho, až sa človeku nechce veriť, že tu
môžu vznikáť také krásne a kvalitné nože. Celé
technické vybavenie tvoria karbobrúsky, používané
na hrubé opracovanie a delenie materiálu, brúska
Siemens na pásy brúsneho papiera a dve kotúčové
brúsky s výkonom 750 W/380 V, značky ELKO.
Okrem toho Lasky používa bežnú ručnú vŕtačku
Black & Decker a hlavne ručné náradie ako píľky
a pilníky. Väčšina nožov je dokončovaná do vysokého
lesku na kotúčovej brúske s použitím handrových
kotúčov a brúsnej pasty.

Peter Forgáč

/foto: Peter W. Haas a autor /

ZÁJEMCOVIA O VÝROBKY SO ZNAČKOU LASKY SA MÔŽU INFORMOVAŤ TELEFONIC-
KY NA ČÍSLE 0905 544 280 ALEBO NA WWW. NOZE.SK.